

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงบรรยายเรื่อง

สหกรณ์นักเรียน:

สร้างเยาวชน สร้างชุมชนมั่นคง

สำนักงานโครงการ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
诗琳通公主殿下御计划办公室

中华全国供销合作总社
ชุมนุมสหกรณ์จัดหาและจำหน่ายสินค้าแห่งประเทศไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงบรรยายเรื่อง

สหกรณ์นักเรียน: สร้างเยาวชน สร้างชุมชนมั่นคง

ในการสัมมนาความสัมพันธ์ไทย - จีน ครั้งที่ ๙ ประจำปี ๒๕๕๕

“สหกรณ์: พลัฒพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน”

วันจันทร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

ณ ห้องสมานฉันท์ ชั้น ๓

ธนาคารสักรไทย สำนักงานใหญ่

เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร

ธนาคารสักรไทย
BANK OF AGRICULTURE

เริ่มต้น

ความเป็นมาของเรื่องสหกรณ์นี้ คือ ได้มีโอกาสตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปในที่ทุรกันดารต่าง ๆ สมัยก่อนที่ตามเสด็จมีหน้าที่ไปคุยกับผู้คนในท้องถิ่นในเรื่องที่เป็นปัญหาต่าง ๆ เช่น เรื่องของการทำมาหากิน สมัยนั้น คือพูดถึง ๓๐ - ๔๐ ปีมาแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเกษตร และสิ่งที่เสริมจากการเกษตร เช่น หัตถกรรมต่าง ๆ มาทีหลัง ถึงจะเป็นอุตสาหกรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ได้เห็นมา นอกจากเรื่องทำมาหากิน เป็นการคุยเรื่องการศึกษาว่าทำอย่างไรจะช่วยให้เขามีการศึกษา ตั้งแต่ระดับอ่านออกเขียนได้ถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยสืบต่อไป สมัยแรก ๆ ที่เข้าไปได้แค่อ่านออกเขียนได้ ก็เป็นเรื่องสำคัญแล้ว เพราะเขาจะมีโอกาสไปศึกษาด้วยตนเองต่อจากที่เคยรู้กันมาจากพื้นบ้าน และมีปัญหาที่ ๓ คือเรื่องสุขภาพอนามัยที่จะต้องไปช่วยเหลือ จุดนี้เป็นประเด็นที่สนใจมากที่สุดรวมกับเรื่องการศึกษา แหล่งการศึกษาคือโรงเรียน เป็นจุดศูนย์กลางที่ราษฎรต้องเข้าไปอยู่ และถ้าคนในสมัยนั้นจะเห็นจากรูปนี้ว่า มีรูปตั้งแต่เด็กยังผอม ๆ ขาดแคลนอาหาร ถ้าขาดแคลนถึงระดับนี้ก็ยากที่จะมีสมองที่ดีที่จะศึกษาต่อไป ยากที่จะมีแรงทำงานต่อไป จริง ๆ เขาใส่รูปมาให้อีกรูปหนึ่งเป็นรูปที่คนขาดอาหารอย่างมาก ซึ่งต้องยอมรับว่าสมัยนั้นเมื่อ ๓๐ - ๔๐ ปีมาแล้วมีจริง แต่เป็นภาพสยอง จึงขอตัดออก เพราะไม่ใช่คนไทยทุกคนจะเป็นอย่างนั้น ข้อนั้นเป็นเรื่องของกรณีพิเศษที่มีปัญหาไม่สามารถที่จะเพาะปลูกพอ เพราะคนมารวมกันมากในที่แห่งเดียวกัน ดังนั้นวิธีที่จะช่วยเด็กที่ขาดอาหารก็มุ่งไปที่โรงเรียน

มาเริ่มต้นเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อที่จะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชน
 ในถิ่นทุรกันดาร พอถึงเวลาที่ทำงานร่วมสนองพระเดชพระคุณมาได้
 ระยะเวลาหนึ่ง มีประสบการณ์ดีพอสมควร ด้านการเรียนก็เรียนจบแล้ว
 เริ่มเข้าทำงานเป็นครูบาอาจารย์ เริ่มต้นจึงเอาเรื่องโภชนาการมาก่อน
 และเริ่มทำงานที่โรงเรียน เพราะโรงเรียนมีเจ้าหน้าที่ มีครูที่จะเป็น
 ผู้ถ่ายทอดความรู้เทคนิคต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ และเป็นพี่รวมของเด็ก
 ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน โรงเรียนในยุคนั้นเป็นโรงเรียนประถม ต่อมาได้ลงมาทำ
 ถึงระดับอนุบาล เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กที่เอาเด็กเล็ก ๆ ก่อนวัยเรียน
 เข้ามารวมกัน เพราะว่าสมัยก่อนมีประสบการณ์ที่เข้าไปในหมู่บ้านและ
 วิ่งไล่เด็กแต่ละคน จับมาสร้างภูมิคุ้มกันโรค จับมาถ่ายพยาธิ รู้สึกว่า
 ไม่ค่อยสะดวก ตามไม่ค่อยได้ แต่ถ้ามารวมกันในสถานที่ซึ่งถือว่าเป็น
 สถานที่ราชการก็ง่ายขึ้น เมื่อทำได้ดีแล้วต่อมาก็ทำลงไปถึงเด็กตั้งแต่
 ก่อนวัยเข้าอนุบาลมาจนถึงเด็กแรกเกิด และลงไปจนถึงหญิงมีครรภ์
 ตรงนี้ยุ่งหน่อย เพราะไม่รู้ว่าใครมีครรภ์ใครไม่มีครรภ์ แต่ได้ร่วมมือกับ
 ทางสาธารณสุข สามารถที่จะให้คำแนะนำตั้งแต่หญิงมีครรภ์ หญิงให้
 นมบุตร และฝ่ายหญิงที่เป็นแม่ส่วนหนึ่ง และพวกเด็ก ๆ ที่เป็นลูก
 ส่วนหนึ่ง ได้มาช่วยเหลือเรื่องเหล่านี้

วิธีดำเนินการคือให้เด็ก ๆ ลงมือทำการเกษตรด้วยตนเอง มีครูบางคนบ่นว่าเด็กเป็นลูกเกษตรกรบางครั้งทำได้เก่งกว่าคุณครู ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นลูกเกษตรกรเหมือนกันแต่ไปทำงานอย่างอื่นนานแล้ว จึงไม่ได้ทำการเกษตรมากเท่าเด็ก แต่ได้อธิบายให้คุณครูเหล่านั้นฟังว่าการที่เราให้เทคโนโลยีทางการเกษตรอย่างใหม่นี้เป็นเรื่องจำเป็น ถ้าไม่มีประโยชน์ก็ไม่ต้องมีกระทรวงเกษตรฯ ปล่อยให้เขาทำกันไปตามเรื่องตามราว ถ้ากระทรวงเกษตรฯ จะเริ่มส่งเสริมการเกษตรตั้งแต่ในระดับที่เป็นผู้ใหญ่ หัวหน้าชุมชน หัวหน้าครอบครัว เราจึงได้มาส่งเสริมการเกษตรให้ตั้งแต่เด็กชั้นอนุบาลและชั้นประถมขึ้นมาทีเดียว เด็กเหล่านี้ นอกจากจะมีอาหารรับประทานแล้ว ยังมีความรู้เพิ่มเติมเอาไปส่งเสริมอาชีพต่อไป เมื่อผลผลิตได้ดีแล้ว ตอนแรกคิดว่าอาจจะหนีออกจากแปลงของโรงเรียนที่จะเอาไปแจกชาวบ้านต่อไป หรือจะเอาไปขายเป็นรายได้เข้ามาหมุนเวียนก็ได้ นอกจากจะมีวิชาเกษตรแล้วต้องมีประกอบการค้าขายด้วย เริ่มต้นที่มาประกอบการค้าขาย เพราะว่าโรงเรียนของเราที่ไปดำเนินการในยุคนั้น ในยุคนั้นก็ดีขึ้น ในยุคนั้นเด็กบางคนไม่มีสัญชาติไทย เพราะฉะนั้นใครไม่มีสัญชาติไทย เขาไม่ให้เข้าโรงเรียนด้วยซ้ำก็ถือว่าไม่ใช่คนไทย เราไปส่งเสริมตามชายแดนกันมา คนไหนไม่มีสัญชาติไทย พอเรียนจบมาแล้ว แม้แต่ประกาศนียบัตร ป. ๔ - ป. ๗ ก็ไม่ให้ ถ้าไม่มีใบรับรองอะไรก็ตามไปทำงานหรือไปเรียนต่อก็ไม่ได้ ถ้าจะไม่ให้ไปทำงานในด้านมิชชันนารี

ที่สภรณนักรหุบกะพง
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ก็ต้งให้มึความรู้ทางด้านอาชีพอย่างอื่น อย่างเช่นหัตถกรรม งานโยธาต้งๆ ทำ อึฐก่อสร้างก็มี ฝ่ายอาชีพศึษาทึมาช่วย เนะนำ ออกไปเป็นช่างตัดผม ช่างไฟ ช่างยนต์ และอื่นๆ ที่พอจะไปได้ ท้งนอกภาคการเกษตร และทางด้านการเกษตรนัจะต้งรู้เรื่อง ฐรทิจ เรื่องสภรณนัตรงนัที่กรมส่งเสรม สภรณนัและต้งมามึกรมตวจบัญชึสภรณนั เข้ามามึบทบาท ความจรัจะชึ้อวัตถุคึบมา ถ้าแต่ละคนชึ้อก็ยอมแพง ถ้ารวมกันชึ้อ สภรณนัชึ้อแล้วเอามาขายในร้านสภรณนั

คนชึ้อก็ได้ ถึ้อว่าอึฐขายชึ้อขนมขาย ความจรัลึนค้เป็นของตัวเอง ตัวเอง เป็นคนมาชึ้อ เวลาเอาไปขายถ้าขายรวมกันเวลาจะไปพุดจะมีอำนาจ ต้งรองมากกว่า เพราะวาตองนับางที่จะมีปัญหาว่า มึผู้ประกอบการ ทึมีสายป่านยาวกว่า มึร้านมึบริษัทเข้ามา เกษตรกรทึอยากจนจะขาย อะไรก็แพ้ ถุกตัดหน้าไปหมด ถ้าเราเป็นสภรณนัเราก็ไม่แพ้บริษัท เหมือนกัน เราวมกันไม่ใช่คนคนเดียว แเปลว่าเราวมกันทำวมกันชึ้ เรื่องการเกษตรในโรงเรียนทึทำแล้วเอามากินกันเองมึจุดมุ่งหมายใหญ่ เพื่อแก้ไชการขาดอาหาร เพื่อสุขภาพ แต่วาในเมือทำแล้วเราต้ง รู้ว่าทุกลึงทุกอย่างในโลกนัไม่มีของฟรี คึอถึงทำแล้วถ้าตัวเองไม่ได้ขาย คนมาบริจาคก็ง่าย ภาครัฐก็ง่าย ของทุกอย่างมึราคา มึต้งทุน เอามาขาย ก็เป็นราคา ความจรัมึเงินของสภรณนัทึชึ้อ ชึ้อเสร็จเอาไปขายให้โรงคร้ว สภรณนัขายโรงคร้ว โรงคร้วทำกับข้าวมาลึียงนักรเรียน

พุดถึงเรื่องสภรณนั ตอนนันั้นอายุประมาณ ๘ ขวบ ๙ ขวบ ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพะเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพะพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปที่สภรณนัหุบกะพงที่ชะอำ เพชรบุรี สมัยนันั้นเป็นสภรณนั ประเภทหนึ่ง คึอ สภรณนัประเภทนัคม คึอคนมาอยู่ แต่วาอาจจะต้งกับ หมูบ้านปกตคึอ หมูบ้านปกตคึอเขาอยู่กันมาต้งแต่ปู่ย่าตายาย แต่นัคมคึอ เป็นพวกทึมาจากช้งนอก ไม่มีทึทำกิน แต่มึกำลังความรู้ทึจะทำเกษตร ได้ มึความต้งใจ มึความขยันขันแข็ง มาพลิกพึนแผ่นดินให้ต้งขึ้น ลูกๆ ของ เขามาอยู่ในโรงเรียน เรียนหนังสือ สมัยก่อนโรงเรียนเป็นอย่งนันี้ มึอาคาร ก็ค่อนช้งจะโก้แล้ว แต่กัยังพยายามเรียนคุณครูขอให้สอนเรื่องราวของ ตัวเอง ประวัตคนสมัยโบราณ เพื่อจะต้งให้ทุกคนระลึกถึงบุญคุณของปู่ย่า ตายายทึขยันขันแข็งสร้งเนื้อสร้งตัวจนเราอยู่สบายทุกวันนี้ ตอนนันั้น ทรงเน้นมากกว่าประชาชนต้งรู้จกทำงานวมกันอย่งเป็นระบบ ชึ้อขาย ว่มกัน จะได้มึอำนาจต้งรองมากขึ้น

ตอนที่เข้าไปเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประมาณปี ๒๕๑๖
อันนี้ก็เป็นที่เขียนไว้ เข้าไปถ่ายมาจากร้านสทรณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เป็นสทรณร้านค้า ไปถึงก็เป็นสมาชิก จะเอาอะไรหรือคนที่บ้านอยากได้อะไร
หม้อ ไท กระทะ ทุกอย่าง ก็รับอาสาเป็นผู้จัดซื้อ แล้วเอาแต้มใส่ให้ตัวเอง
พอถึงปีปันผล ก็ได้เงินมาอีก ได้เขียนไว้ว่า

คหกรรมในกรรมของทั้งเจ้า คือ การกระทำทางร่วมกัน และปรารถ

ตั้งแต่คิดคนงาน บ่อมาลองทั้งทวาศัย และอยู่ร่วมกันบุคคลอื่นเริ่มตั้งแต่

ตระสมครัว ญาติพี่น้อง ไม่จนถึงซื้อของอยู่ร่วมกัน ทำอะไรก็บอกเราอยู่คนเดียว

ไม่ได้ส่งของในสังคม จึงเป็นไปไม่ได้ที่เราจะเจริญรุ่งเรืองอยู่แต่ผู้เดียวโดยที่คน

อื่นสังคมได้ช่วยกันลำบากเดือดร้อน ดังนั้นหน้าที่สำคัญที่สุดของกรรมกรทุก

ประเภท ควรจะเป็นตัวต่ออันนี้

๑. ตระสมตลาด กระบุง ตระสมตัวกรรไกรอยู่เหนือความสูง ความสูงแล้ว

ช่วยเขาคือกันแท้ที่รับได้

๒. ความหรือศักดิ์สูงชีวิต สรรโสดก่อน

๓. ตระสมมัดดีเป็นผ้าหนึ่งใบใส่ของกิน ในหม้อต้มปลา ไม่ใส่

หรือเกลือเรา อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่ อยู่กับคนกับคนกับคนกับคน

๔. ความรู้ทอวิธการที่ ท้อง ล่อ เสวี่ ในทุกกรรม

ทั้งนี้หนอนน้ำใจ ก็ทอวิธการที่ ทอกรรมของไทขอ ทอกรรมของไท

และเป็นที่อยู่ของคนทุก ๆ คน อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่อยู่ อยู่กับคนกับคนกับคนกับคน

จากที่เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำเรื่องการสหกรณ์ ที่มีแนวว่าทำงานอยู่คนเดียวฝ่ายเดียว จะไม่สามารถที่จะมีทุนมี แรงงานได้ ไม่มีความสามารถความรู้ความคิดที่จะทำงานใหญ่ได้ ถ้า รวมกันจึงจะดี ชื่อของชื่อรวมกันจะถูก แบบเหมาโหลถูกกว่า จึงเริ่ม มาทำที่โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลใน พ.ศ. ๒๕๓๔

นี่เป็นเรื่องที่จะต้องฝึกฝนตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก จะได้มีความคุ้นเคย กับระบบสหกรณ์ ระบบการทำงานด้วยกัน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เด็ก เหล่านี้จะได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ของหมู่บ้าน ของอำเภอ ของ จังหวัดต่อไป และจะเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีว่า การร่วมกันทำ จะทำให้ไม่เสียเปรียบผู้อื่น ทั้งการ ชื่อวัตถุดิบ สินค้าที่ผลิต สินค้าอุปโภคบริโภค ถ้ารวมกัน ประหยัด ค่าใช้จ่าย และจะได้ดีกว่า

กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน เป็นของนักเรียน จัดตั้งขึ้นและ

ดำเนินการโดยนักเรียน และมีนักเรียนเป็นสมาชิก เริ่มต้นจาก ป.๓-ป.๔ ขึ้นไปถึง ป.๖ มักจะจบการศึกษาในโรงเรียน และไปเรียนต่อที่อื่น หรือ ออกไปทำมาหากิน ในสหกรณ์เหล่านี้มีสมาชิกของเราที่เรียกว่าสมทบ เหมือนกัน สมาชิกสมทบจะเป็นครู คิษย์เก่า และชาวบ้าน บางแห่งมี นักเรียนประมาณ ๕๐ - ๖๐ คน แต่มีสมาชิกสมทบมากกว่า เพราะเป็น พื้นที่ทุรกันดาร ของที่ใช้ที่อื่นไม่มีขาย มีแต่ที่สหกรณ์ในโรงเรียน ชาวบ้านต้องอาศัยโรงเรียนเป็นที่ซื้อของอุปโภคบริโภค หรือเวลาที่ เขาประดิษฐ์ของ ทำกับข้าว ทำอะไรได้ก็เอามาขายที่สหกรณ์ใน โรงเรียนนี้ ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้านเหมือนกัน สหกรณ์ นักเรียน เปรียบเสมือนห้องแล็บหรือห้องปฏิบัติการให้นักเรียนได้ เรียนรู้หลักการ วิธีการ และทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง เรื่องการศึกษา สหกรณ์เขามีมานานแล้ว ในหนังสือเรียนตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ ก็เรียนเรื่อง สหกรณ์ ครูจะให้ท่องว่าสหกรณ์เป็นอะไร แต่ไม่เคยปฏิบัติเองเลย **กิจกรรม นี้ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือเอง ปฏิบัติเอง** เป็นประธานเอง เป็นสมาชิก เป็นคณะกรรมการเองทุกอย่าง ให้มีทักษะ มีความเคยชินกับระบบ การทำงานร่วมกัน และปลูกฝังคุณธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกันใน สังคม และจะเชื่อมโยงกับโครงการอื่น ๆ อีกหลายโครงการ เช่น โครงการ เกษตร โครงการประมง โครงการหัตถกรรม จะทำอะไรก็ให้ผ่านสหกรณ์ เสียก่อน เพราะฉะนั้นเรื่องเกษตรเรื่องฟาร์มนี้เราจัดบันทึกว่า ในฟาร์มมี อะไรบ้าง ราคาที่จะขาย มีการให้ความรู้ภาคทฤษฎีเหมือนกัน ว่ากิจกรรม มีอะไรบ้าง ครูไปอบรมที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ มาทำหลักสูตรว่าลัปดาห์ละ

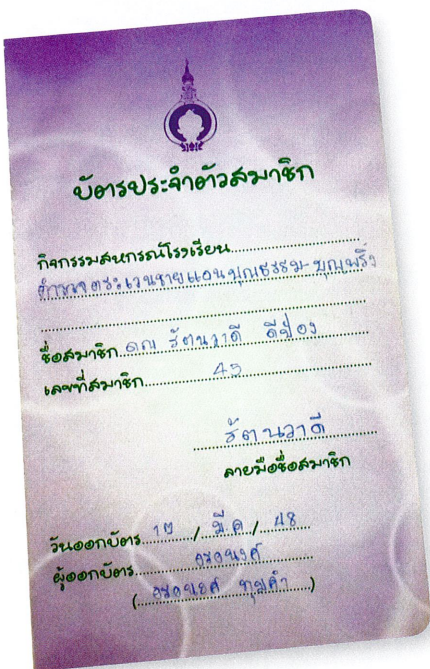
ฝึกฝนตั้งแต่เป็นเด็กเล็กๆ จะได้มี ความคุ้นเคยกับระบบการทำงาน ด้วยความร่วมมือกันทำ

ชั่วโมง ครูก็มีแผนการสอน ให้ความรู้ประชาสัมพันธ์ วรรณคดีเรื่องสหกรณ์ เป็นระยะ ๆ แล้วให้ปฏิบัติจริง

ขั้นตอนของการดำเนินงานสหกรณ์นักเรียน

ขั้นตอนที่ ๑ คือ การรับสมัครสมาชิก เป็นการรับด้วยความสมัครใจ เหมือนสหกรณ์ผู้ใหญ่เหมือนกัน และเปิดกว้างสำหรับนักเรียนทุกคน การสมัครเป็นสมาชิกจะเก็บค่าหุ้นส่วนใหญ่หุ้นละ ๑ บาทบ้าง หุ้นละ ๓ บาทบ้าง ที่ไหนที่มีมาก ๆ ก็หุ้นละ ๑๐ บาทบ้าง แล้วแต่พื้นที่ เพราะฐานะของนักเรียนในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน การเก็บค่าหุ้นทำให้ตัวเองรู้สึกว่าเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย แต่ที่จริงก็มีทุนให้ถ้าไม่มีสตางค์จริง ๆ ซึ่งตอนหลังก็มีคนบริจาค มีบัตรประจำตัวสมาชิก จดว่าถือหุ้นเท่าไร แล้วลงลายมือชื่อ

การถือหุ้น ๑๑๑ 1

ว.อ.จ.	รับค่าหุ้น	รวมค่าหุ้น	ลายมือชื่อกรรมการ
14 ก.ค ๕๕	50-	50-	อรอนงค์
30 ก.ค ๕๕	50-	100-	อรอนงค์

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมใหญ่สามัญ มีการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกตั้งสหกรณ์นักเรียน ๑ เสียง โดยสมาชิกสหกรณ์แต่ละคน เลือกเพื่อนสมาชิกมาตามหลักการสหกรณ์ เป็นคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน ดำเนินกิจการสหกรณ์ ใครจะมีหุ้น ๑ หุ้น ๑๐๐ หุ้น ก็มี ๑ คะแนนเสียงเหมือนกัน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจึงได้ฝึกฝนในเรื่องสิทธิของตนตามหลักประชาธิปไตย นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

นี่ก็คือกรรมการที่ได้รับเลือกมา จะมีประธาน รองประธาน มีเหรัญญิก คณะกรรมการนักเรียนมีประมาณ ๘-๑๐ คน เดิมมีวาระในการทำงาน ๑ ปีการศึกษา ต่อมาเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามาเรียนรู้มากขึ้น บางแห่งกรรมการมีวาระในการทำงาน ๑ ภาคการศึกษา จะได้เลือกใหม่มีคนอื่นเข้ามา

ขั้นตอนที่ ๓ เมื่อได้กรรมการแล้วก็มี**การประชุมกรรมการสหกรณ์นักเรียน** ต้องประชุมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง เรื่องที่ประชุมกัน เช่น การแบ่งหน้าที่ การซื้อ - ขาย การตลาด วางแผน การปฏิบัติงาน ติดตามผลการปฏิบัติงาน แก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ เช่น จะซื้ออะไรเข้าสหกรณ์ อยากได้อะไร แต่บางทีมีคนค้านเหมือนกันว่า คนหนึ่งจะซื้อแต่ขนม ขนมนี้เป็นสิ่งที่หอมพันทึเขามาตรวจในโรงเรียน เขาจะโทษสหกรณ์ ความไม่ดีของสหกรณ์ คือมีขนมขบเคี้ยวที่มีน้ำตาลมาก พอออกจากสหกรณ์ก็เป็นลูกค้าหอมพันทึกันหมด บางทีพันทึเคี้ยวไม่ออก กินไม่ได้ โภชนาการก็เลยไม่ดี

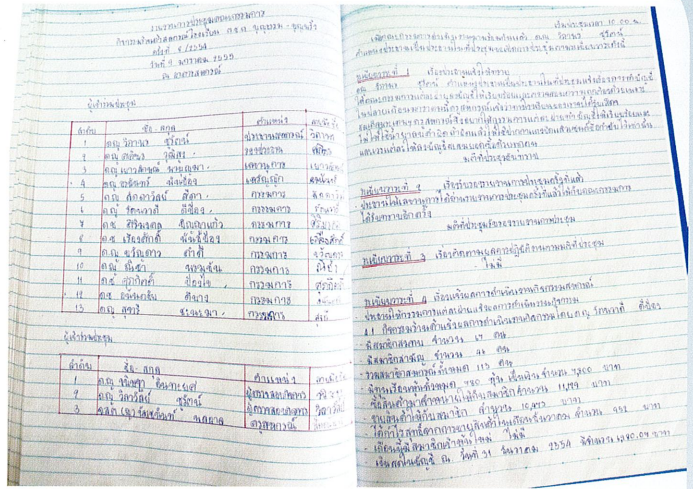

มีปัญหาที่เกิดขึ้นในสหกรณ์ เช่น มีการพูดถึงการกู้เงิน บางทีไปดูตามสหกรณ์นักเรียน ครูกู้ กู้เสียหมดไม่มีทุนหมุนเวียน บางทีห้ามไม่อยู่ แต่ครูก็ซื่อสัตย์จัดเอง เราไปเปิดเจอเข้า หรือบางทีมีแม่ค้าไปขายของในโรงเรียน ก็ไม่ดี ทำให้นักเรียนมาซื้อของทีในสหกรณ์น้อยลง ก็ต้องไปเจรจากับแม่ค้าให้ซื้อขายพอประมาณ ไม่ให้สหกรณ์เราเสียประโยชน์

ในกระบวนการประชุมนี้ เป็นการฝึกการทำงานร่วมกันในรูปของกรรมการ ซึ่งต่อไปก็จะมีกรรมการได้อีกหลายอย่าง ฝึกออกความคิดเห็นแบบประชาธิปไตย ใช้เหตุผลโต้เถียงกันและให้ยอมรับเสียงส่วนใหญ่ เสียงข้างมาก ฝึกการจดบันทึกการประชุม อันนี้เป็นเรื่องหลอกเด็กเล็ก น้อย เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยเขียนหนังสือ จดบันทึกสหกรณ์ หัดคัดลายมือ ซึ่งเป็นการฝึกหัดการเขียนหนังสือและการจัดสรุปลงใจความ เวลาไปเยี่ยมสหกรณ์จะเปิดดูอยู่เสมอว่าเขาเขียนอะไร บันทึกเรียบร้อยหรือเปล่า

ขั้นตอนที่ ๔ ดำเนินการกิจกรรมของสหกรณ์มีหลายกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ ๑ **ร้านค้า** ปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์ การซื้อ - ขาย ได้แก่ การซื้อสิ่งของของเครื่องอุปโภคบริโภคที่สมาชิกต้องการ รับซื้อผลผลิตจากฟาร์มของโรงเรียน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำกันเอง อาหารแปรรูป หัตถกรรมต่างๆ การเก็บรักษาตรวจสอบจำนวน การจัดวางสินค้าเพื่อจำหน่าย การจำหน่าย ในขั้นตอนนี้เป็นการฝึกหัดทำธุรกิจ ฝึกการเลือกซื้อของว่าสิ่งใดควรซื้อ รู้จักตั้งราคา การคิดผลกำไรหรือขาดทุน

2

บัญชีเงินฝากออมทรัพย์

ว.ล.ป.	ฝาก	ถอน	คงเหลือ
17 มี.ค. 58	47		47
15 ก.พ. 59	ถอน 1.17		45.83
13 ต.ค. 59	ฝาก 1.17		47.00
28 ก.พ. 60	ถอน 0.93		46.07
23 ก.ค. 60	32		78.07
01 ก.ย. 60	ถอน 178		60.29
29 ก.พ. 61	ฝาก 8.96		69.25
30 ก.ย. 61	ฝาก 3.84		73.09
31 มี.ค. 62	ฝาก 3.36		76.45
20 ก.ย. 62	ถอน 3.47		72.98
31 มี.ค. 63	ฝาก 3.53		76.51
30 ก.ย. 63	ฝาก 3.64		80.15
31 มี.ค. 64	ฝาก 3.71		83.86
30 ก.ย. 64	ฝาก 3.83		87.69

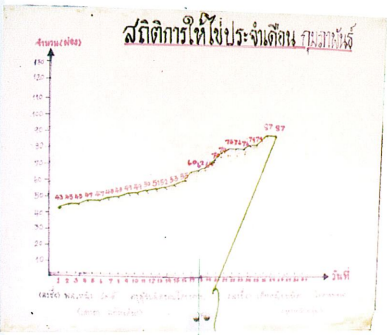

กิจกรรมต่อไปคือ การออมทรัพย์ เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถึงแม้ว่าหาได้มาก แต่ไม่ออมทรัพย์ สรุ่ยสร่ายจ่ายออกก็ไม่มีความประโยชน์อะไร เพราะการออมทรัพย์เป็นการช่วยวางแผนชีวิต ไม่ให้ใช้จ่ายเกินกว่าที่ตนเองมี เพื่อให้มีพอใช้เมื่อจำเป็น เช่น เวลาเจ็บไข้ เป็นต้น ในพื้นที่ทุรกันดาร แม้เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็สามารถออมเงินนำมาฝากเป็นประจำได้ ครั้งละ ๑ บาทบ้าง ๕ บาทบ้าง และจะปิดบัญชีเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนนั้น ๆ จึงทำให้นักเรียนมีเงินก้อนจำนวนหนึ่ง แม้จะไม่มากนักแต่นำไปทำประโยชน์ได้บ้าง เช่น เป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ การเก็บออมทรัพย์ทางกรมส่งเสริมเขาทำकरะปลูกออมสินน่ารัก ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากออมทรัพย์ และทางคณะกรรมการที่มีครูเป็นที่ปรึกษาจะนำเข้าฝากธนาคารจริงๆ ก็จะมีดอกเบี่ยให้

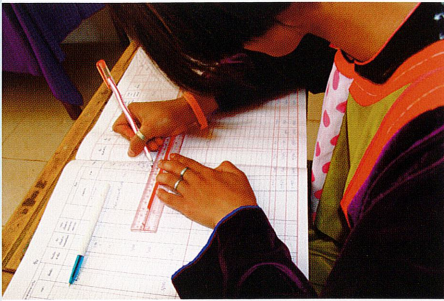
กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมส่งเสริมการผลิต ได้แก่ การผลิตทางการเกษตร โดยนักเรียนรวมกลุ่มกันตามกิจกรรมต่างๆ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพาะเห็ด แปรรูปอาหาร แต่ละกลุ่มขายผลผลิตเข้าสหกรณ์เพื่อเข้าครัว

จดบันทึกทำบัญชีทุกกิจกรรม รู้ว่าลงทุนไปเท่าไร ตั้งราคาเหมาะสม ขายมีรายได้เท่าไร คำนวณแล้วได้กำไรหรือขาดทุนเงินกำไรก็จัดสรรไว้เป็นทุนดำเนินการต่อไป ส่วนมากได้กำไร แต่ขาดทุนก็มีเหมือนกัน และมีเหตุผลต่างๆ ที่เขาขาดทุนกัน เรื่องบัญชี ตอนนี้มีรูปแบบบัญชีที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ช่วยกันคิด เติมเกี่ยวข้องกับนักเรียนและครู ต่อมาเราต้องพยายามทำบัญชีให้ผู้ปกครองหรือชาวบ้านดูเข้าใจ กรรมการของหมู่บ้าน เช่น องค์กรส่วนท้องถิ่นซึ่งเขาจะมีบทบาทมาก ต่อไปรัฐบาลจ่ายเป็นรายหัวจ่ายผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขาจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์อย่างไร จะได้ให้งบประมาณหรือใช้จ่ายช่วยเหลือด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น

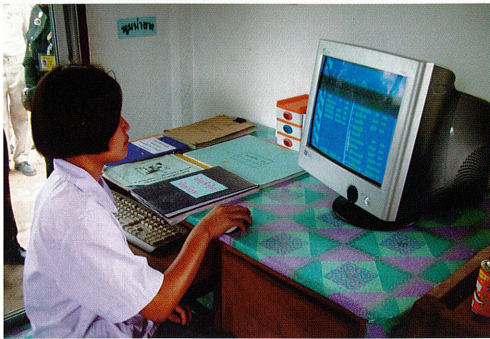

วันที่	ผลิตได้	สภาพ	ขาย	คงเหลือ	กำไร
17 มี.ค. 58	80	40	40	40	0
15 ก.พ. 59	20	40	20	20	0
13 ต.ค. 59	20	40	20	20	0
28 ก.พ. 60	33	40	7	33	0
23 ก.ค. 60	34	40	6	34	0
01 ก.ย. 60	50	40	10	50	0
29 ก.พ. 61	51	40	11	51	0
30 ก.ย. 61	91	40	51	91	0
31 มี.ค. 62	90	40	50	90	0
20 ก.ย. 62	97	40	57	97	0
31 มี.ค. 63	97	40	57	97	0
30 ก.ย. 63	98	40	58	98	0
31 มี.ค. 64	98	40	58	98	0
30 ก.ย. 64	99	40	59	99	0
30 ม.ค. 65	99	40	59	99	0
รวม	973	40	913	913	45

ข้อมูลชุมชนวัดป่าไร่งาม 11

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ชื่อ	จำนวน	รวม
1	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	15 คน	60
2	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	15 คน	60
3	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	11 คน	44
4	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	15 คน	60
5	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	4 คน	16
6	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	2 คน	8
7	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	10 คน	40
8	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	9 คน	36
9	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	3 คน	12
10	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	5 คน	20
11	อ.สุวิมล วัฒนศิริ	อ.สุวิมล	4 คน	16

มาถึงขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้น คือ การทำบัญชี เรามีทั้งบัญชีประจำวัน บัญชีรับและจ่าย บัญชีสินค้า บัญชีสมาชิก ฯลฯ สรุปบัญชี ผลกำไร ขาดทุน และนำข้อมูลมาวางแผนต่อไป นักเรียนได้ฝึกทำบัญชีลงในสมุดบัญชี บางแห่งเริ่มมีการใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย เพราะเดี๋ยวนี้ใคร ๆ ก็ใช้คอมพิวเตอร์กันทั้งนั้น แทนที่จะใช้กระดาษก็มาสัมพันธ์กับการทำบัญชีระบบสหกรณ์ พยายามให้ใช้คำนวณด้วยสมอง แล้วตรวจสอบ และใช้สมุดบัญชีอย่างเต็ม ๒ อย่าง นักเรียนเสนอว่าตามหลักบัญชี สำหรับของผู้ใหญ่เขาไม่ให้ใช้ดินสอเขียน เขาให้ใช้ปากกาเขียน เขียนเสร็จ ถ้าผิดก็ให้ขีดและเขียนชื่อ ไม่ใช่เอาสีขาว ๆ มาป้าย ๆ เรื่องนี้ก็เหมือนๆ กัน สิ่งที่ตามมาคือ นักเรียนได้ฝึกความละเอียด ความถี่ถ้วน ความรอบคอบ และความเป็นระเบียบ นอกจากนี้การหัดทำบัญชียังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ ฝึกหัดทำเลข และเป็นตัวเลขที่มีความหมาย นอกจากแบบนี้แล้วยังมีแบบบันทึกว่า รายได้มาจากไหน จากสินค้า จากกิจกรรมเกษตร รายได้อื่น ๆ สินค้าทั่ว ๆ ไป จ่ายแล้วได้กำไร ขาดทุน แค่ไหน จะมีบันทึก สรุปผลการดำเนินงานตามวาระของคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านกามาผาใต้
รายงานทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนคงเหลือ
ณ วันที่ 30 กันยายน 2554

หน่วย:บาท

ทรัพย์สิน		หนี้สินและทุน	
เงินสด	3,500.-	หนี้สิน	
เงินฝากธนาคาร		เจ้าหนี้เงินรับฝาก	725.-
ลูกหนี้เงินกู้		เจ้าหนี้การค้า	
ลูกหนี้เงินซื้อ			
สินค้าคงเหลือ	3,509.-		
ลูกหนี้ขายสาร	7850.-	รวมหนี้สิน	725.-
		ทุนของกลุ่ม	
		ทุนของสมาชิก	1,200.-
		ทุนพระราชทาน	13,000.-
		กองทุนของกลุ่ม	
		รายการสะสม	(3,200.-)
		กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	3,134.-
		รวมทุนของกลุ่ม	
รวมทรัพย์สิน	14,859.-	รวมหนี้สินและทุนของกลุ่ม	14,859.-

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านกามาผาใต้
รายงานกำไรขาดทุน
สำหรับภาคเรียนที่ 1/2554 ตั้งแต่วันที่ 1 พ.ค. 54 ถึงวันที่ 30 ก.ย. 54

บาท

รายได้:-		
ขายสินค้าทั่วไป		2,500.-
ขายผลิตผลการเกษตร		
รายได้อื่น		11,050.-
รวมรายได้		13,550.-
ค่าใช้จ่าย:-		
ต้นทุนขาย		
สินค้าคงเหลือต้นปี		
บวก ซื้อสินค้าทั่วไป	2,500.-	
ซื้อผลิตผลการเกษตร		
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	11,050.-	
รวม		13,550.-
หัก สินค้าคงเหลือปลายงวด	3,509	10,041.-
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน		
ค่าใช้จ่ายในการขาย	375.-	
		375.-
รวมค่าใช้จ่าย		10,416.-
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ		3,134

ขั้นตอนสุดท้าย คณะกรรมการสหกรณ์นักเรียนจะทำการปิดบัญชี **สรุปผลการดำเนินงานตามวงรอบ** จัดสรรผลกำไรเป็นเงินปันผลแก่สมาชิก บางส่วนสะสมไว้เป็นเงินทุนของสหกรณ์ และเป็นเงินบริจาคสำหรับทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ขั้นตอนนี้จะช่วยฝึกการทำงานอย่างโปร่งใส ซื่อสัตย์ และการที่ช่วยเหลือคนอื่น เดี่ยวนี้เขาเรียกกัน ๒ อย่าง คือจิตสาธารณะหรือจิตอาสาก็ได้ คำนี้ถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือการสร้างศรัทธาในเรื่องสหกรณ์ให้แก่สมาชิกด้วย

มีการส่งเสริมความรู้ให้แก่คณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน และสมาชิก เช่น การศึกษาดูงานสหกรณ์จริง ๆ สหกรณ์ใหญ่เป็นกลุ่ม สหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มสหกรณ์แบบต่าง ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ ในการทัศนศึกษาได้มีการเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านอื่น ๆ เช่น ทางภาคเหนือ กรมส่งเสริมสหกรณ์พานักเรียนไปดูพืชสวนโลก เป็นต้น หรือบางทีเด็กที่อยู่บนภูเขาก็กวาดไปดูทะเล ดูพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ก็มี สวนสัตว์ก็มี ไปดูพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ เวลาให้เล่าว่าไปดูอะไร ไปสัมภาษณ์ เด็กไม่เห็นเล่าเรื่องว่าไปดูสหกรณ์เลย เล่าเรื่องไดโนเสาร์ เป็นการให้ ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ไปด้วย

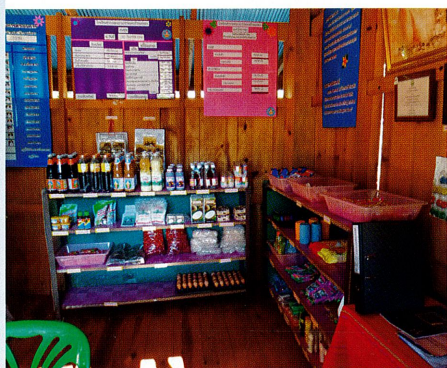
ในบางครั้งสหกรณ์จริง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ก็มาเป็นพี่เลี้ยง บางครั้ง เขาคิดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานสหกรณ์นักเรียน มีการ ประกวดและได้รางวัลประกาศนียบัตรเชิดชูเกียรติ การประกวดการ บันทึบบัญชี การประกวดวาดภาพหรือประกวดเรียงความ ผลพลอยได้ คือ เป็นการเสริมทักษะนักเรียนในด้านต่าง ๆ และทำให้นักเรียนเกิด ความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองด้วย เวลาไปเยี่ยมตามโรงเรียน ครูใหญ่มาบรรยายเขาจะบอกว่าความภาคภูมิใจของโรงเรียนมีเรื่อง ได้รางวัลการบันทึบบัญชีและการประชุม ความภาคภูมิใจอย่างอื่น ๆ เช่น สุขภาพระดับทอง ปศุสัตว์ดีเด่น ยุวเกษตรดีเด่น ครูดีเด่น นักเรียนดีเด่น เล่นกีฬาชนะ นอกจากนักเรียนคนที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่านักเรียน คือ ครู เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ให้นักเรียน ครูบางคน เป็นศิษย์เก่า ตอนสมัยที่เป็นเด็กนักเรียนเคยเป็นกรรมการของสหกรณ์ ก็จำเรื่องนี้ไว้สอนน้อง ๆ อีกต่อไป จำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพ ของครู เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ที่จะกำกับ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ

นักเรียนในการดำเนินงานสหกรณ์ได้ เช่น การฝึกอบรมครูในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ วิชาบัญชี และการจัดการศึกษา
ดูงาน

การเชื่อมโยงกับโครงการอื่น ๆ

- **การเกษตร** สหกรณ์นักเรียนเป็นหน่วยรับซื้อผลผลิตจาก ฟาร์มของโรงเรียน หรือแม่แต่ของที่ผลิตได้ ปลูกได้ใน ท้องที่ ผู้ปกครองปลูก แล้วนำมาวางจำหน่ายให้แก่โรงครัว เพราะบางที่โรงเรียนมีที่น้อย ไม่สามารถปลูกพืชผักให้พอ บริโภคได้ รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรกลับ คืนสู่ฟาร์มของโรงเรียน ทำให้มีการทำเกษตรกรรมที่ ยั่งยืนได้

- **การประกอบอาหารกลางวัน** ครัวของโรงเรียนก็สามารถ ใช้เงินที่ได้รับจากกองทุนอาหารกลางวันของรัฐบาล ซื้อ วัตถุดิบในการประกอบอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และ ราคาถูกกว่าท้องตลาดจากสหกรณ์ ไม่ต้องเดินทางไปซื้อ ในที่ไกล ๆ สหกรณ์ทำบัญชี ออกใบเสร็จให้ นอกจากนี้ สหกรณ์ยังช่วยหาเครื่องปรุง หรือของแห้งมาวางจำหน่าย ด้วย

- **การฝึกอาชีพ** เวลาจะประดิษฐ์ของหรือแปรรูปอาหาร ต้องซื้อวัตถุดิบบางอย่าง แทนที่ต่างคนต่างซื้อ ก็เอามา ร่วมมาขายราคาขายส่ง แล้วมาแบ่งกัน จะขึ้นราคาเล็กน้อย แล้วสหกรณ์ก็เป็นของเราตัวเอง ขึ้นราคานิดหน่อยก็ไม่ เป็นไร มีการปันผล หรือผลงานที่ผลิตได้ ก็นำมาขายผ่าน สหกรณ์ เพราะเป็นศูนย์รวม ทำให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคน

การติดตามผลการดำเนินการ

ตัวชี้วัดเพื่อใช้ดูความก้าวหน้า เช่น

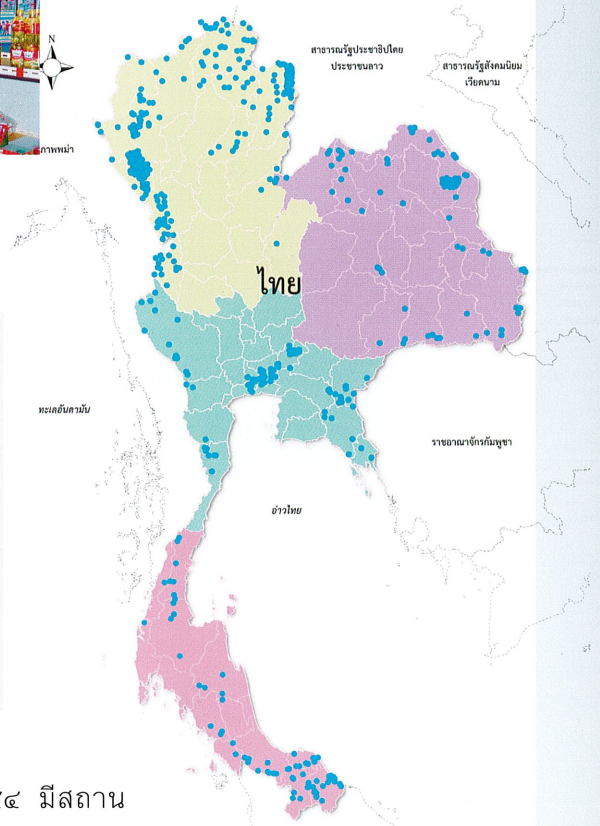
- ▶ นักเรียนมีพฤติกรรมพึ่งตนเอง / ช่วยเหลือผู้อื่น
- ▶ นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านสหกรณ์
- ▶ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ต่าง ๆ
- ▶ การจัดประชุม

进步衡量指标, 如

- ▶ 学生出现自立/帮助他人的行为
- ▶ 学生获得合作社的相关知识和技能
- ▶ 合作社相关活动的开展
- ▶ 召开会议

经营业绩跟踪

พื้นที่ดำเนินการทั้งหมด ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ มีสถานศึกษาในโครงการที่จัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนทั้งหมด ๗๔๖ แห่งทั่วประเทศ นี้เฉพาะในโครงการที่ทำเอง แต่คนอื่นในพื้นที่อื่น ๆ เขาก็ทำเหมือนกัน พระเอกรักทำสหกรณ์เหมือนกัน มีสหกรณ์พระสหกรณ์เณร แล้วท่านก็รายงานได้ดี ตัวชี้วัดเพื่อใช้ดูความก้าวหน้า เช่น นักเรียนมีพฤติกรรมพึ่งตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนมีความรู้และทักษะในด้านสหกรณ์ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ต่าง ๆ และการจัดประชุม เวลาไปประเมินก็ดูตัวชี้วัดพวกนี้

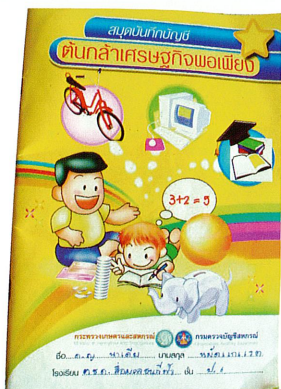

ขยายสู่ชุมชน เชื่อมโยงกับครอบครัว ชุมชน

นอกจากทำในโรงเรียนแล้ว ก็มีการขยายสู่ครัวเรือน นักเรียนแต่ละคนจะต้องมีสมุดบัญชีส่วนตัว เขียนว่าวันนี้ได้เงินจากไหน ใช้จ่ายไปในการทำอะไรบ้าง เมื่อสักครู๋ทางด้านท่านปลัดกระทรวงเกษตรได้เล่าว่าบางที่นักเรียนไปดูบัญชีที่ตัวเองทำเองแล้วไปบอกพ่อแม่ว่ารายจ่ายของพ่อแม่มาก มาให้หนูทำไม่เยอะเยอะ ดูจากบัญชี ชักหัวงบัญชีครอบครัว คือนักเรียนเป็นตัวกลางซื้อขาย ผู้ปกครองนักเรียนหรือชาวบ้านมาช่วยกัน มาสู่ชุมชน เขาเรียกว่า**ต้นกล้าเศรษฐกิจพอเพียง** มาทำบัญชี บางที่ซื้ออะไร ขายอะไรแล้ว รายได้ รายจ่ายวันนี้ช่วยพ่อแม่ล้างจาน นอกจากสะสมเงินแล้ว ยังสะสมความดี หลังจากนั้นเขาจะมีเล่มใหญ่อีกเล่ม พอดีปีที่ผ่านมาเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระชนม์ ๘๔ ทางกรมฯ เขาทำโครงการทำความดีเพื่อพ่อ เขาก็เอาความดีพวกนี้มาใส่ในเล่มใหญ่เพื่อเตือนตัวเองว่าวันนี้เราทำได้ทำความดี เป็นการปล้ำใจให้กำลังใจตัวเองด้วย นอกจากบัญชีของนักเรียนแต่ละคน ก็เอาไปทำบัญชีในครัวเรือน สมัยก่อนพ่อแม่เคยบ่นเหมือนกันว่า พ่อแม่บางที่เป็นคนรุ่นเก่าเขียนหนังสือยังไม่ค่อยเป็นจะให้ลูกช่วยทำหน่อย ลูกก็ไปวิ่งเล่นเสียแล้ว แต่ว่าตอนหลังนี้เท่าที่ไปสอบถามมา ทุกคนร่วมกันทำ มีบัญชีแม่ลูก บัญชีพ่อลูก บัญชีในครัวเรือนว่าใช้จ่ายอะไรบ้าง บัญชีฟาร์ม แต่ละคนเป็นเกษตรกรมีฟาร์มของตัวเอง ก็ทำบัญชีฟาร์ม ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปได้มากอะไรที่ไม่ควรซื้อ บางครั้งใช้เงินไปกับการสูบบุหรี่ ดื่มสุรามากมายก็ลด แต่ทำไปทำมาลดได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่มีคนเยอะที่คิดว่าของบางอย่างฟุ่มเฟือยไม่ซื้อก็มี ขยายผลไปถึงประชาชน

รายการ	จำนวน	ราคา	รวม
ข้าว	10.00	1.00	10.00
ไข่ไก่	5.00	0.50	5.00
ไข่แดง	5.00	0.50	5.00
ไข่ขาว	5.00	0.50	5.00
...	...	...	...
รวมเงิน	100	121	201

นี่ก็เป็นอีกรูปแบบของ**การขยายผลสู่ชุมชน** เกิดการพัฒนาอาชีพในชุมชนนักเรียนที่เป็นศิษย์เก่าที่เรียนเรื่องสหกรณ์ไป เขาไปขยายผลต่อ เช่นมีนักเรียนอยู่คน เขาจบประถมปีที่ ๖ แล้วไปเรียนต่อ ม.๑ ในโรงเรียนที่ไม่มีสหกรณ์ เขาก็ไปตั้งสหกรณ์ เด็กคนนั้นดูเป็นคนที่มีภาวะเป็นผู้นำสูง ไปตั้งสหกรณ์ ครูยังไม่ค่อยเข้าใจเรื่องสหกรณ์ เด็กคนนี้เข้าไปไปสอนเพื่อน ๆ สอนครู และจัดทำได้ทุกอย่าง แกก็เสียอยู่อย่างเดียว คือแกไม่ประชุม แกบอกว่าคนอื่นไม่รู้เรื่อง แกทำอยู่คนเดียว แล้วไม่มีคนมาด้วย เลยบอกว่าก็เตือนสะกิด ๆ กันหน่อยว่าที่เราสอน เราสอนประชาธิปไตย เรื่องนี้ไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยเท่าไร เขาเรียกว่าเป็นเผด็จการ แต่เรียกว่าเขานำไปใช้ มีการพยายามจะจัดการอบรมทั้งครูและนักเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนไปเรียนต่อ อย่างมีคนหนึ่งเป็นนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม พอจบจากชั้นประถม ๖ แล้วไปเรียนต่อในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ก็ไปตั้งสหกรณ์เหมือนกัน คือ เป็นเรื่องที่นักเรียนตั้งใจ ก็ไปตั้ง โต๊ะครูกับพวกครูศาสนาอิสลามที่โรงเรียนนั้นเขาก็สนับสนุนกัน ทางราชการก็ไปช่วยสนับสนุน

ส่วนคนที่เห็นในภาพก็เป็นการพัฒนาอาชีพที่รวมกลุ่มกันภายในหมู่บ้านของผู้ประกอบอาชีพ คนเลื้อดำชื่อ นางซัซรี พิริยะปรีชากุล จบจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกามาผาได้ ทุกคนนี้จบกามาผาได้ ซึ่งเป็นโรงเรียนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อยู่ที่จังหวัดตาก จบชั้นประถม ๔ ปี ๒๕๓๕ ปัจจุบันอายุ ๓๐ ปี เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า ย้อมสีธรรมชาติบ้านกามาผาได้ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ทำหน้าที่เป็นเหรียญกของกลุ่ม และเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่มาติดต่อกับกลุ่ม ตอนที่ไปเยี่ยมเขาเมื่อปลายปีที่แล้วเดือนธันวาคม ซัซรีเป็นคนมารายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

นางอัญชลี สิงห์สิทธิกร จบการศึกษาจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกามาผาได้ ชั้นประถม ๖ ปี ๒๕๓๙ ปัจจุบันอายุ ๒๖ ปี เป็นกรรมการกลุ่มทอผ้า ย้อมสีธรรมชาติ มีความรู้ดีกว่าคนอื่น มีความรู้สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ดี ส่วนคนนี้ นางสาวฐิติชญา เกษียรธารา เรียนที่โรงเรียนเดียวกันนี้ จบชั้นประถม ๒ ได้ทุนไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก ปัจจุบันอายุ ๒๘ ปี เป็นครูอาสาสมัครที่ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านตะโตะโกร ชื่อพวกนี้อ่านไม่ค่อยออก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากรับผิดชอบกลุ่มอาชีพบ้านป่าสักมี ๔ กลุ่มย่อย และเป็นนักศึกษาในโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูเพื่อให้ครูที่มาสอนในถิ่นทุรกันดารสามารถมีวุฒิถึงปริญญา

ขยายผลสู่ชุมชน

ขยายผลสู่ต่างประเทศ

นอกจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ยังมีโรงเรียนวัด ในวัดซึ่งสามเณรและพระอาจารย์ เป็นผู้ดำเนินการอยู่ และโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามก็ล้วนแต่ทำโครงการสหกรณ์แบบนี้

ยังมีการขยายผลไปสู่ต่างประเทศ ปัจจุบันได้ไปทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการสหกรณ์ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชา ที่ไปไกลหน่อยก็มองโกเลีย บังกลาเทศ ภูฏาน เริ่มต้นให้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ได้มาศึกษาดูงาน และนำไปทดลองใช้ อย่างเช่นในเวียดนามได้ไปเปิดร้านค้าสหกรณ์ ตอนที่ไปเยี่ยมเขาบอกนักเรียนทำอย่างจริงจังมาก จนผู้ปกครองกลัวว่าจะเสียเวลาเรียนเลยหยุดไป ที่จริงเมืองไทยก็เคยเป็นอย่างนี้เหมือนกัน มีบางแห่งไม่ค่อยเรียน รู้สึกทำการค้าอย่างเดียว กิจการเจริญรุ่งเรืองมาก บอกว่าให้ทำสหกรณ์ ทำพอประมาณ วิชาอื่นก็ต้องเรียนด้วย ส่วนในเวียดนามไปอธิบายแล้วว่าประโยชน์จะมีหลายอย่าง เท่าที่บรรยายมาต้องควบคุมจำกัดเวลาในการปฏิบัติ ไม่ใช่ทำจนกระทั่งนักเรียนเสียการเรียน เห็นเขาพยักหน้าไม่ทราบว่าจะจะทำต่อหรือเปล่า ยังไม่ได้ไปติดตามผล ส่วนที่ภูฏานหรือที่อื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้กับการผลิตทางการเกษตร ที่ภูฏานยังไม่ได้ไปเยี่ยมโรงเรียน เพราะเขาบอกว่าโรงเรียนที่เขากำหนดให้ทำกิจกรรมของเราจะต้องเดินเท้าไปเป็นเวลา ๑ วัน ๑ วันของภูฏาน แต่ของไทยอาจจะเยอะกว่า เพราะฉะนั้นเลยยังไม่ค่อยกล้าไปเยี่ยม ยังไม่แน่ใจ

สรุป

กล่าวโดยสรุป สหกรณ์นักเรียนนี้พยายามที่จะให้เป็นพื้นฐานที่จะดำเนินกิจกรรมสหกรณ์และกิจกรรมอื่น ๆ เช่นที่ฝ่ายไทยได้กล่าวมา และฝ่ายจีนได้บรรยายมานี้ อะไรที่แปลก ๆ ที่ไทยยังไม่ได้ทำ จะได้ศึกษานำมาปฏิบัติเป็นบางเรื่องที่เรามีความสามารถที่จะทำได้ **สหกรณ์นักเรียนนี้เราไม่ได้มุ่งเน้นกำไร และไม่ได้ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว ต้องดี ต้องดีเลิศ ร่ำรวยอย่างรวดเร็ว แต่จะเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมในการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่น ทั้งความซื่อสัตย์ จริงใจ ความเมตตา กรุณา การรู้จักถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันและกัน มีความสำนึกต่อส่วนรวม และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น อันจะเป็นการนำความสุข ความสงบมาสู่ทุกคนในสังคม** สหกรณ์นักเรียนจึงมีเป้าหมายที่จะสร้างคนรุ่นใหม่ที่จะวางรากฐานที่มั่นคงให้แก่ชุมชนและประเทศชาติ เหมือนกับโครงการลุงน้องที่ทางกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เขาจะจ้างศิษย์เก่า ได้พบบางคนที่สามารถศึกษาด้านบัญชี บางคนไม่ใช่แต่มีความรู้ดี จ้างเขามาทำงานช่วงหนึ่ง ที่เขายังไม่ได้งานประจำทำ เขาก็มาทำให้นักเรียนเรา

ต้องยกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมา **“สหกรณ์ แปลว่า การทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะว่าจะต้องร่วมมือกันในทุกด้านทั้งในด้านงานการทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานการทำด้วยสมอง และงานการทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ ต้องพร้อม”** สมองกับใจไม่เหมือนกันนะ สมองคือความรู้ ในที่นี้ใจคือความตั้งใจความกระตือรือร้น และอยากจะทำ

นี่คือที่เดียวกันที่เห็นมีเด็ก ๆ ยืนอยู่ พระเจ้าอยู่หัวท่านสนทนากับสมาชิกก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ใช่พระเจ้าอยู่หัวไปเลกเซอร์หรือสั่งอะไร เขามีปัญหาอะไรเขาก็ทูลถาม หรือเขาจะแสดงความคิดเห็น อันนี้สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม แต่อันที่พระเจ้าอยู่หัวไปทำ สหกรณ์ต่าง ๆ อันที่โปสเตอร์แสดงเป็นสหกรณ์โคนมหลายแห่ง ต้องให้ทำกิจกรรม บางทีก็มีกิจกรรมนอกฝาย เรื่องโคนม ถ้าตีก็กีบไว้ ไปเจอกิจการไม่ดีก็ขอให้เขาเลิกเสีย ดีกว่าขาดทุนทำให้ล้มจม จะมีคนที่ทำและรับใช้พระเจ้าอยู่หัวอีกคนชื่อหม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ ท่านไปทำที่สหกรณ์เช่นสหกรณ์หนองโพ สหกรณ์โคนม ที่สหกรณ์ยังมีรูปท่านติดอยู่ในพิพิธภัณฑ์ของสหกรณ์ ตอนที่ไปได้พยายามไปคุยว่านี่คนโบราณเขาทำกันมา เราเป็นคณะกรรมการสหกรณ์รุ่นใหม่ ก็ควรจะรักษางานที่รุ่นพ่อรุ่นแม่ทำเอาไว้ เพื่อให้เจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งยืนต่อคนอื่นต่อไป ในที่นี้ขอเป็นตัวแทนของชาวสหกรณ์ทุกคนตั้งแต่ผู้ใหญ่ผู้โตในวงการราชการ ไปจนกระทั่งถึงนักเรียนเล็กๆ เหล่านี้ ขอขอบคุณที่สนใจในกิจการของเรา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงบรรยายเรื่อง
สภกรณ์นักเรียน: สร้างเยาวชน สร้างชุมชนมั่นคง
ในการสัมมนาความสัมพันธ์ไทย - จีน ครั้งที่ ๙ ประจำปี ๒๕๕๕
“สภกรณ์: พลัพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน”

ISBN : 978-616-7975-13-9

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๓

โทรศัพท์ ๖๖ ๒๒๘๒ ๖๕๑๑, ๖๖ ๒๒๘๑ ๓๙๒๑

โทรสาร ๖๖ ๒๒๘๑ ๓๙๒๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๓๓๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๖๖ ๒๔๒๒ ๙๐๐๐ โทรสาร ๖๖ ๒๔๓๔ ๑๓๘๕

